

УДК: 61.4.(471.73)

КІСЕЛЬОВ А.Ф., БУСЛОВСЬКИЙ В.П., ДЕРГУНОВА Л.Ю.,
Управління охорони здоров'я міста Миколаєва, Миколаївський
державний університет імені В.О. Сухомлинського

Кісельов Аркадій Федорович, кандидат медичних наук, професор кафедри біології Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського. Заслужений лікар України. Голова обласного наукового товариства істориків медицини.

Бусловський Володимир Петрович, заступник начальника управління охорони здоров'я м. Миколаїв. Лікар вищої категорії.

Дергунова Лариса Юріївна, начальник управління охорони здоров'я міста Миколаїв. Лікар вищої категорії. Заслужений лікар України. Член спілки істориків медицини.

МУЗЕЙ ІСТОРІЇ МЕДИЦИНИ МИКОЛАЄВА

У статті подаються дані створення музею історії медицини міста Миколаєва і його роль в краєзнавстві Миколаївщини та вихованні молодого покоління. Присвячується 220 річниці Миколаєва.

В статье приводятся данные о создании музея истории медицины города Николаева, его роли в краеведении Николаевщины и воспитании молодого поколения. Посвящается 220 годовщине Николаева.

The article represents the data of finding Mykolaiv medicine history museum and its role in Mykolaiv region study, bringing up young generation. It is dedicated to Mykolaiv 220 anniversary.

27 серпня 2009 року місто Миколаїв буде святкувати 220 річницю свого існування. В умовах розбудови держави і переходу до нових

форм соціально-економічних відносин виникла необхідність вивчити, як зароджувалась і розвивалась медицина на Миколаївщині на різних етапах

феодално-кріпосницького, капіталістичного, соціалістичного і нарешті нового устрою демократичної, суверенної держави України з ринковою формою економічних відносин [1].

Кожен стан розвитку суспільства мав певні особливості, які відображались і в медицині. Події, факти і особи, що очолювали медицину і організовували надання медичної допомоги населенню в різні періоди, не повністю відтворенні і не доведені до відома суспільства.

Події, факти й імена вчених медицини, талановитих організаторів охорони здоров'я і практичних лікарів-новаторів України добре відомі. Але інші, особливо ті, хто жив і працював на Миколаївщині, мало відомі або просто незаслужено забуті. Окремі факти з їх біографії, творча діяльність не тільки заслуговує на увагу, а й дозволяють вписати їхні імена в історію медицини Миколаєва. Сучасне суспільство не може просуватися вперед у своєму розвитку, не знаючи подій минулого. Завдяки цьому з'явилася можливість уникнути помилок наших пращурів, а також наблизити систему охорони здоров'я до європейських стандартів та втілювати в життя новітні технології Європи та світу [2]. Велику роль в цьому плані має відіграти Музей історії медицини міста Миколаєва як губернського, повітового, окружного, обласного центру Півдня України, який має показати громадськості витоки, розвиток і досягнення медицини за 220 років його існування.

Для організації музею міське управління охорони здоров'я створило ініціативну групу фахівців різного профілю, до складу якої увійшли: Дергунова Лариса Юріївна – начальник управління охорони здоров'я міста Миколаєва, заслужений лікар України, лікар вищої категорії; Бусловський Володимир Петрович – начальник інформаційно-аналітичного центру медичної статистики, лікар вищої категорії; Гушлевський Віктор Іванович – головний лікар міської лікарні № 1, лікар вищої категорії; Юрчук Маргарита Миколаївна – головний лікар міської поліклініки № 5, лікар першої категорії; Яценко Юрій Анатолійович – головний лікар міської поліклініки № 3, лікар вищої категорії; Дем'янов Олександр Євгенович – головний лікар лікарні швидкої медичної допомоги, лікар першої категорії; Ганусовська Тетяна Михайлівна – головний лікар міської поліклініки № 1, лікар вищої категорії; Панін Анатолій Іванович – провідний спеціаліст управління охорони здоров'я Миколаєва, лікар вищої категорії; Кудіна Ольга Василівна – спеціаліст міського управління охорони здоров'я, лікар першої категорії.

До створення музею був запрошений голова наукового товариства істориків медицини області, кандидат медичних наук, професор кафедри біології Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського Кісельов Аркадій Федорович, який очолив роботу музейної комісії

та надав копії документів, фотографії, протоколи засідань лікарів Миколаєва XIX століття, копії архівних документів державних архівів Ленінграда, Москви, Києва, Одеси, Херсона і Миколаєва, протоколи засідань та звіти воєнно-морських лікарів шпиталю, які публікувались в «Медицинских прибавлениях к морскому сборнику» (м. Ленінград, бібліотека Салтикова-Щедріна), звіти Херсонських губернської і повітової земських управ, Миколаївського військового губернаторства і міської управи, літературні джерела та спогади земських і міських лікарів кінця XIX століття і періоду існування медицини Української Радянської Соціалістичної Республіки, красномовні дослідження [3].

Музейна комісія під керівництвом Л.Ю. Дергунової розглянула представлені архівні документи, фотографії, книги, брошури, статті в журналах і газетах, речові предмети. Ініціативна група відвідала музеї міста, оглянула їх експозиції, порадилась з керівництвом музеїв, вислухала їх пропозиції і лише потім приступила до втілення в життя створення музею, отримавши дозвіл і підтримку мера міста В.Д. Чайки.

Музей розташований в актовому залі приміщення міського управління охорони здоров'я, має площу 250 м², де проводяться наради, конференції та навчання-семінари медичних працівників міста.

Зібрані документи, речові матеріали, фотографії, книжки, протоколи засідань лікарських товариств минулого, у яких відображені етапи розвитку медицини міста, дали можливість сформувати фонди, скласти концепцію і структуру музею, експозиційні стенди охорони здоров'я населення в період феодално-кріпосного, капіталістичного, соціалістичного устрою і незалежної, суверенної, демократичної держави України з ринковою формою економічних відносин.

Експозиція фондів музею складена за періодами устроїв, їх всього п'ять. У першій експозиції представлені документи і фотографії витоків зародження медицини, які тісно були пов'язані з тривалою російсько-турецькою війною, у ході якої Росія отримала вихід до Чорного моря. Скупчення поранених вимагало організації медичної допомоги на полі бою. Біля Кінбурнської фортеці був тяжко поранений генерал О.В. Суворов, врятував йому життя знаменитий у ті часи лікар Данило Самойлович (1744-1805 рр.), який започаткував створення похідних шпиталів, ввів посади санітарів у військах та написав карантинний статут запобігання заразних захворювань. Намісник Новоросійського краю погодився з пропозицією Д. Самойловича і дав доручення про створення шпиталю в селі Вітовка (нині Корабельний район Миколаєва), де він працював головним лікарем шпиталю протягом трьох років, потім інспектором карантинної служби до 1805 р.

Зародження медичної допомоги цивільному населенню пов'язане з фабрично-заводською медициною, діяльністю міської управи, що

знайшло своє відображення в документах і фотографіях другої експозиції. Це – перші медичні пункти, заклади, станція швидкої медичної допомоги на кінній тязі [4].

Третя експозиція присвячена медицині радянського періоду, у якій демонструються документи, які характеризують перші кроки діяльності Народного комісара охорони здоров'я Миколаєва Михайла Яковича Макотинського, першого окружного лікаря Льва Ароновича Габінова, робітничої медицини, яку очолювали робітник Михайло Ковалик, вантажниця порту Даша Хомутова, лікар-фтизіатр Абрам Вайнштейн, санітарний лікар Костянтин Федоров та інші. На діаграмах показані демографічні процеси та захворюваність населення. Детально представлені матеріали росту матеріально-технічної бази, створення медичних закладів освіти та профілактичних заходів [5].

Четверта експозиція присвячена медицині і охороні здоров'я населення міста в період існування нової системи незалежної України. Показано систему медичних закладів з відповідною спеціалізацією, приведення діяльності лікувально-профілактичних установ до європейських стандартів, організацію медичної допомоги населенню [6].

П'ята експозиція висвітлює діяльність спеціалізованих центрів: хірургічного, опікового, нейрохірургічного, урологічного, акушерсько-гінекологічного, педіатричного, кардіо-ревматологічного, пульмонологічного та інших, втілення в життя ними новітніх медичних технологій, зв'язок з науково-дослідними інститутами, університетами, спеціалізованими кафедрами. На фотографіях – заслужені лікарі України, кандидати, доктори медичних наук.

Кожний документ, кожна фотографія має свою історію, розповідає про самовідданість і нерідко героїзм діяльності вчених, лікарів, середніх медичних працівників, організаторів різних медичних служб. Створені експонати музею виховують почуття відповідальності до тих подій, які були в минулому і в сьогоденні.

Музей історії медицини і охорони здоров'я населення Миколаєва розглядається громадськістю як науковий і культурно-просвітницький заклад, який використовується для підготовки студентів медичного коледжу, студентів гуманітарних вищих навчальних закладів, краєзнавців, істориків, соціологів, організаторів охорони здоров'я і всіх тих, хто турбується про здоров'я народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України (Основний Закон). – К., 1996. – С. 2.
2. Агітаторам про Миколаївщину. – Миколаїв, 1999. – С. 6.
3. Там само. – С. 5.
4. Центральний державний історичний архів України (м. Київ), ф. 359, оп. 1, спр. 7, арк. 144-156; спр. 7200, арк. 1-9, спр. 15, арк. 1-17; ф. 419, оп. 1, спр. 475, арк. 2-3; спр. 4216, арк. 1-3.
5. Мокатинский М.Я. О задачах Николаевского совета в области охраны здоровья // «Власть труда». – 1919. – 18 марта; Основні показники розвитку народного і культурного будівництва Миколаївської області. – Миколаїв: Миколаївське обласне управління ЦСУ, 1962. – С. 93.
6. Державний архів Миколаївської області. Ф. Р-10, оп. 1, спр. 31, арк. 5-34; спр. 75, арк. 43; спр. 58, арк. 1-4; спр. 56, арк. 6-9; спр. 103, арк. 20-23; ф. Р-992, оп. 2, спр. 83, арк. 20; ф. Р-1894, оп. 2, спр. 6, арк. 2; спр. 76, арк. 2-4; ф. Р-2795, оп. 1, спр. 14, арк. 1-3; спр. 27, арк. 1-30; спр. 110, арк. 1-4; спр. 121, арк. 1-39; ф. Р-75, оп. 1, спр. 1, арк. 1-3, арк. 152, арк. 7028; спр. 773, арк. 12-27; спр. 74, арк. 35. Фонд Р-76, оп. 1, спр. 8, арк. 4-6; спр. 7, арк. 196; спр. 14, арк. 1-9; ф. Р-77, оп. 1, спр. 24, арк. 1-6; спр. 77, арк. 1; спр. 172, арк. 74; ф. Р-243, оп. 1, спр. 91; арк. 5, 9; спр. 13, арк. 51-100; спр. 15, арк. 56, 330, 336; ф. 230, оп. 1, спр. 730, арк. 47.

Рецензент – д.і.н, проф. В.П. Шкварець.

Надійшла до редколегії 20.11.2008 р.